

Sygn. akt II CSK 59/05

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 marca 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Irena Gromska-Szuster (przewodniczący, sprawozdawca)
SSN Krzysztof Pietrzykowski
SSA Krzysztof Strzelczyk

Protokolant Anna Banasiuk

w sprawie z powództwa Stowarzyszenia [...] w W.
przeciwko Przedsiębiorstwu "P." Spółce Jawnej Z. F. i W. O. w O.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 3 marca 2006 r.,
skargi kasacyjnej strony powodowej
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 11 marca 2005 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 29 października 2004 r. Sąd Okręgowy w K. uwzględnił w całości powództwo Stowarzyszenia [...] przeciwko Z. F. i W. O. prowadzącym spółkę jawną Przedsiębiorstwo „P.” o zasądzenie kwoty 116 219,43 zł. z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu tytułem odszkodowania z art. 79 ust. 1 prawa autorskiego za bezprawne reemitowanie w telewizji kablowej w okresie od 1 maja do 6 października 2003 r. programów zawierających utwory twórców, których autorskie prawa majątkowe reprezentuje strona powodowa oraz tytułem wynagrodzenia z art. 24 ust. 4 tego prawa za reemitowanie takich utworów w okresie od 7 do 31 października 2003 r.

Sąd Okręgowy ustalił między innymi, że strony łączyła zawarta w dniu 28 listopada 1994 r. umowa dotycząca równoległego, integralnego z nadaniem pierwotnym, nadawania przez pozwanych w sieci kablowej utworów nadawanych przez inne organizacje radiowe i telewizyjne, w której określono wynagrodzenie na rzecz strony powodowej, reprezentującej autorskie prawa majątkowe twórców utworów reemitowanych, w wysokości 3,5% uzyskiwanych wpływów z wyłączeniem opłat za instalację sieci. Były to stawki przyjęte przez stronę powodową w tabelach wynagrodzeń za korzystanie z utworów lub artystycznych wykonania, zatwierdzonych przez Komisję Prawa Autorskiego, stosowane we wszystkich umowach jakie, strona powodowa zawierała w tym okresie z operatorami telewizji kablowych za reemisję. Pozwani wypowiedzieli łączącą strony umowę ze skutkiem na dzień 30 kwietnia 2003 r. i od dnia 1 maja 2003 r. reemitowali programy telewizyjne nie zawierając umowy z żadną organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi. Przekazywali stronie powodowej wynagrodzenie według ustalonej przez siebie stawki 0,3% uzyskiwanych wpływów brutto.

Sąd Okręgowy postanowieniem z dnia 11 maja 2004 r. oddalił zarzut pozwanych niedopuszczalności drogi sądowej i uwzględnił wniosek o zawieszenie postępowania na podstawie art. 177 § 1 pkt. 3 k.p.c., zaś Sąd Apelacyjny postanowieniem z dnia 15 lipca 2004 r. oddalił zażalenie pozwanych odnoszące się do niedopuszczalności drogi sądowej, natomiast uwzględniając zażalenie strony

powodowej, oddalił wniosek o zawieszenie postępowania uznając, że toczący się spór o tabele wynagrodzeń nie ma wpływu na rozstrzygnięcie sprawy, bowiem Sąd Okręgowy może samodzielnie dokonać ustaleń potrzebnych do rozstrzygnięcia, skoro roszczenie dotyczy okresu, w którym obowiązywały wcześniej ustalone i zatwierdzone tabele wynagrodzeń.

Sąd pierwszej instancji uwzględniając w całości powództwo uznał, że strona powodowa jest organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi w rozumieniu art. 104 ust. 1 prawa autorskiego i uzyskała na podstawie art. 104 ust. 3 tego prawa zezwolenie Ministra Kultury i Sztuki upoważniające ją do zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do wymienionych w decyzji utworów, między innymi na polu reemisji. Jest zatem uprawniona do dochodzenia zgłoszonych w sprawie roszczeń. Sąd Okręgowy stwierdził, że zarówno w okresie bezumownym od dnia 1 maja do dnia 6 października 2003 r., jak i w okresie od 7 do 31 października 2003 r., gdy zmiana prawa autorskiego przywróciła licencję ustawową dla operatorów sieci kablowych, strona powodowa może żądać wynagrodzenia w dochodzonej wysokości 3,5% wpływów uzyskiwanych przez pozwanych z reemisji. Wskazując, że roszczenie powoda dotyczy okresu przeszłego, uznał za pozbawiony znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy zarówno fakt, że toczy się przed Komisją Prawa Autorskiego postępowanie w przedmiocie ustalenia wysokości stawek wynagrodzenia za reemisję, jak również to, że obecnie pojawiło się na rynku wiele organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi do utworów reemitowanych w sieciach kablowych.

W wyniku apelacji pozwanych Sąd Apelacyjny zaskarżonym wyrokiem z dnia 11 marca 2005 r. zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji i oddalił powództwo orzekając o kosztach procesu.

Sąd drugiej instancji wprowadzie nie podzielił zarzutu apelacji niedopuszczalności drogi sądowej ani zawisłości sporu, zgodził się jednak ze skarżącymi, że wynik toczącego się przed Komisją Prawa Autorskiego z ich wniosku postępowania między tymi samymi stronami i o to samo roszczenie, może mieć istotne znaczenie dla kierunku rozstrzygnięcia sprawy. Z regulacji zawartej w art. 108 ust. 7 prawa autorskiego Sąd Apelacyjny wyprowadził wniosek

o uprzedniości postępowania przez Komisją Prawa Autorskiego w stosunku do postępowania sądowego i stwierdził, że przedwczesne jest powództwo wytoczone w sądzie przed zakończeniem postępowania przed tą Komisją. Stwierdził także, iż żądanie pozwu nie zostało uzasadnione co do wysokości. Za okres bezumownego reemitowania programów nie ma podstaw, zdaniem Sądu, do stosowania stawek wynagrodzenia przewidzianych w uprzednio łączącej strony umowie, zwłaszcza jeśli pozwani wskazują na pojawienie się wielu organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi roszcujących sobie tytuł do tych samych utworów. Powoływanie się powoda tylko na tabele wynagrodzeń jest, w ocenie Sądu drugiej instancji niewystarczające, skoro przed Komisją Prawa Autorskiego toczy się wskazany wyżej spór o stosowanie tabel. Zarówno wysokość dochodzonego odszkodowania za okres bezumowny, jak i wynagrodzenia autorskiego za okres licencji ustawowej powinna być udowodniona i zgodnie z art. 110 prawa autorskiego uwzględniać, poza wysokością wpływów, także charakter i zakres korzystania przez pozwanych z tych utworów, czego zdaniem Sądu odwoławczego powód nie udowodnił. Z tych przyczyn, jak również z uwagi na przedwczesność wystąpienia z pozwem, Sąd Apelacyjny oddalił powództwo.

W skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach określonych w art. 398³ § 1 k.p.c., strona powodowa w ramach zarzutów procesowych wskazała na naruszenie art. 108 ust. 5 i 7 prawa autorskiego przez przyjęcie uprzedniości postępowania przed Komisją Prawa Autorskiego i przedwczesności powództwa a także naruszenie art. 386 § 1 i 4 oraz art. 385 k.p.c. przez uwzględnienie bezzasadnej apelacji. W ramach pierwszej podstawy zarzuciła naruszenie art. 110 prawa autorskiego przez niewłaściwe zastosowanie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Uzasadniony jest zarzut naruszenia art. 108 ust. 5 i 7 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (j.t: Dz. U. z 2000 r., Nr 80, poz. 904 ze zm.), zwanej dalej „pr. aut.”. Przepisy te poddają pod rozstrzygnięcie Komisji Prawa Autorskiego spory dotyczące stosowania tabel wynagrodzeń za korzystanie z utworów lub artystycznych wykonawstw objętych zbiorowym zarządzaniem oraz spory związane z zawarciem umowy o reemisję między operatorami sieci

kablowych a organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi. W odniesieniu do tych sporów istnieje obowiązek wyczerpania postępowania przed Komisją i dopiero po wydaniu przez nią rozstrzygnięcia, strona niezadowolona może wnieść powództwo do sądu okręgowego. Taka regulacja prowadzi do przejściowej niedopuszczalności drogi sądowej w sprawach objętych dyspozycją art. 108 ust. 5 pr. aut. Jak wskazał Sąd Najwyższy w dwóch postanowieniach z dnia 24 sierpnia 2005r. wydanych w sprawach II CK 41/05 i II CK 42/05 oraz w wyroku z dnia 28 lutego 2006. III CSK 143/05 (niepubl.), omawiane przepisy, jako ograniczające dopuszczalność drogi sądowej, powinny być wykładane ściśle. Przez „spory związane ze stosowaniem tabel” należy rozumieć spory związane z zastosowaniem konkretnej stawki określonej w zatwierdzonej już tabeli, zaś przez „spory związane z zawarciem umowy” sytuację, gdy umowa nie została jeszcze zawarta, a między organizacją zbiorowego zarządzania i operatorem sieci kablowej powstał spór, co do obowiązku jej zawarcia. Taka wykładnia wskazanego przepisu wynika wprost z jego brzmienia i jest zgodna także z jego celem, którym było zrealizowanie na gruncie polskiego prawa autorskiego wymogów dyrektywy Rady Wspólnot Europejskich nr 93/83 z dnia 27 września 1993 r. w sprawie koordynacji określonych przepisów prawa autorskiego oraz praw pokrewnych w odniesieniu do przekazu satelitarnego i rozpowszechniania kablowego (Dz. U. UE. L. 93.248. 15 ze zm.), przewidującej pośrednictwo niezależnego i bezstronnego organu w negocjacjach i sporach w przypadku trudności z zawarciem porozumienia o reemisję pomiędzy operatorami sieci kablowych a organizacją zbiorowego zarządzania.

Nie podlegają regulacji art. 108 ust. 5 pr. aut. żadne inne spory, w szczególności takie, jak rozpoznawany w sprawie spór pomiędzy organizacją zbiorowego zarządzania a operatorem sieci kablowych o zapłatę odszkodowania przewidzianego w art. 79 ust. 1 pr. aut. za bezprawne reemitowanie utworów objętych zarządzaniem organizacji oraz o zapłatę na podstawie art. 24 ust. 4 pr. aut. wynagrodzenia za reemisję takich utworów w oparciu o licencję ustawową. Nie zachodzi zatem w rozpoznawanej sprawie „uprzedniość” postępowania przed Komisją Prawa Autorskiego, przed wszczęciem postępowania sądowego, ani

przedwczesność powództwa, niezależnie od tego czy i jaki spór toczy się przed Komisją, czego nie ustalił Sąd Apelacyjny.

Osoba, która bezprawnie korzystała z utworu i naruszyła autorskie prawa majątkowe twórcy, obowiązana jest zapłacić mu odszkodowanie, w wysokości co najmniej podwójnego stosownego wynagrodzenia z chwili jego dochodzenia. W przypadku, gdy, jak w rozpoznawanej sprawie, naruszenie było zawinione, twórcy należy się wynagrodzenie w potrójnej wysokości. Takie odszkodowanie przewidziane jest w art. 79 ust. 1 pr. aut., który stanowi podstawę roszczeń strony powodowej za okres od 1 maja do 6 października 2003 r. Do roszczeń tych nie ma zastosowania art. 110 pr. aut. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 marca 2004 r. II CK 90/03 (OSNC 2005 r., z. 4, poz. 66), wynagrodzenie „stosowne” w rozumieniu art. 79 ust. 1 pr. aut. to takie wynagrodzenie, jakie otrzymałby autor, gdyby osoba, która naruszyła jego prawa majątkowe zawarła z nim umowę o korzystanie z utworu w zakresie dokonanego naruszenia. Żądając odszkodowania w wysokości 3,5% wpływów pozwanych z reemisji, strona powodowa powoływała się między innymi na to, że takie wynagrodzenia ustalane było w okresie objętym sporem w umowach ze wszystkimi operatorami sieci kablowych. Jest to okoliczność znana z innych procesów dotyczących takich samych roszczeń i nie została zakwestionowana przez pozwanych. Powinna zatem zostać poddana ocenie Sądu Apelacyjnego w ramach oceny wysokości odszkodowania żądanego za wskazany wyżej okres, przy uwzględnieniu wykładni pojęcia „stosownego wynagrodzenia”, użytego w art. 79 ust. 1 pr. aut., dokonanej przez Sąd Najwyższy w cytowanym wyżej wyroku. Powołanie się przez Sąd Apelacyjny w rozważaniach dotyczących wysokości zarówno dochodzonego odszkodowania jak i wynagrodzenia za reemisję tylko na przepis art. 110 pr. aut. daje podstawę do oceny, że ten przepis Sąd odwoławczy uznał za podstawę określenia wysokości zarówno odszkodowania za okres od 1 maja do 6 października 2003 r., jak i wynagrodzenia za okres od 7 do 31 października 2003 r., co prowadzi do uznania za skuteczny kasacyjny zarzut naruszenia wskazanego przepisu w odniesieniu do odszkodowania za pierwszy okres, do którego nie ma on zastosowania.

Natomiast w drugim okresie przepis ten mógłby stanowić podstawę określenia wynagrodzenia za reemisję programów przez operatora sieci kablowych, jeżeli w okresie tym nie obowiązywały stawki określone przez powodową organizację zbiorowego zarządzania w opracowanych przez nią tabelach wynagrodzeń, zatwierdzonych przez Komisję Prawa Autorskiego (art. 108 ust. 3 pr. aut.). Zgodnie bowiem z art. 109 pr. aut., postanowienia umowne mniej korzystne dla twórców, niż wynikałoby to z tabel, o których mowa w art. 108 ust. 3 są nieważne, a ich miejsce zajmują odpowiednie postanowienia tych tabel. Sąd Apelacyjny nie ustalił, czy rzeczywiście w drugim okresie objętym pozwem nie obowiązywały tabele zatwierdzone przez Komisję Prawa Autorskiego a zatem za przedwczesną należy uznać jego ocenę o zastosowaniu do wynagrodzenia za drugi okres objęty pozwem przepisu art. 110 pr. aut., co uzasadnia zarzut naruszenia tego przepisu także w tym zakresie. Dodatkowo należy także wskazać, że podniesiona przez pozwanych i uznana przez Sąd Apelacyjny za istotną dla określenia wysokości dochodzonych roszczeń okoliczność „pojawienia się” wielu organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, roszcujących sobie tytuł do tych samych utworów, miałyby w świetle art. 105 ust. 1 zd. drugie pr. aut., jedynie wówczas wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, gdyby pozwani wykazali, że w okresie objętym sporem inna organizacja zbiorowego zarządzania prawami autorskimi o takim samym zakresie zarządu jak strona powodowa, rościła sobie wobec pozwanych tytuł do tych samych utworów, do których prawa objęte są zarządem strony powodowej (porównaj wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 1999 r. I CKN 1139/97, OSNC 2000/1/6).

Z uwagi na to, że wskazane wyżej zarzuty kasacyjne okazały się uzasadnione, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ k.p.c.).